

02.11.2022

Kansliapäällikkö

211 §

Lausunto Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle valtion vuoden 2023 talousarvioesityksestä

HEL 2022-012382 T 00 01 06

Päätös

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto on pyytänyt Helsingin kaupungilta kirjallista asiantuntijalausuntoa valtion vuoden 2023 talousarvioesityksestä kuntatalouden näkökulmasta. Asiantuntijalausunnossa on pyydetty keskittymään siihen, miltä kuntatalous näyttää kuntiin jäävien tehtävien hoitamisen sekä niihin käytettävissä olevien resurssien näkökulmasta vuonna 2023. Helsingin kaupunki antaa jaostolle seuraavan lausunnon:

Valtion 2023 talousarvioehdotuksen myötä kuntatalouteen kohdistuu monia riskejä

Kuntatalouden toimintaympäristö on poikkeuksellisessa myllerryksessä tehtäväkentän muutosten, koronapandemian, lakon ja turvallisuusuhkien keskellä. Vuoden 2023 alussa toteutuu kaikkien aikojen mittavin julkisen sektorin rahojen, henkilöstön, omaisuuksien ja sopimusten uudelleenjärjestely sote- ja pelastustoimen palvelujen järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille. Uudistus muuttaa yksittäisten kuntien taloutta ja kasvattaa suhteellista velkaantuneisuutta rajusti, kun velat jäävät kuntien vastuulle ja tuloja leikataan voimakkaasti. Työ- ja elinkeinopalvelujen järjestämisvastuun on määrä siirtyä kunnille vuonna 2025. Näiden äkillisten muutosten ohella kuntien toimintaan on vaikuttanut jo pitkään väestön ikääntyminen ja kasvava palvelutarve, maassamuutto sekä yhä voimistuva työvoimapula.

Valtion talousarvioon sisältyvän kuntatalousohjelman mukaista varsin positiivista kuntatalouden ennustetta varjostaa se, että taloudellisesti epävarmoina aikoina kuntatalouteen tulee valumaan myös jatkossa uusia, kuntien tulopohjaa heikentäviä päätöksiä. Näin on tapahtunut systemaattisesti jo vuosien ajan, kun valtion kunnille osoittamaa yleiskatteellisista perusrahoitusta on leikattu mitä erilaisemmillä perusteilla. Sen osittaiseksi paikkaamiseksi valtio on lisännyt kuitenkin erilaisiin täsmähankkeisiin kohdistettuja ministeriökohtaisia valtionavustuksia. Hankkeiden vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta ei ole seurattu.

Julkisen talouden tilaan kohdistuu myös poikkeuksellisen paljon riskejä, jotka voivat heikentää julkisen sektorin tulokehitystä tai lisätä uudistusten kustannuksia odotettua enemmän. Tulevien vuosien tulo-rahoituksen ennakoitavuutta heikentää toimintaympäristön riskien lisäksi myös vasta kesällä 2023 tehtävä siirtolaskelmien päivitys. Oikaisut olisi hyvä

02.11.2022

Kansliapäällikkö

tehdä vuonna 2024 siten, että kuntien tulorakenteen muutokset keskittyisivät pääasiassa vuosiin 2023-2024. Päivitys voi suurestikin heikentää useiden kuntien tilannetta. Hyvinvointialueiden alijäämäiset talousarviot ja kasvavat kustannuspaineet eivät saa leikata kuntien valtionosuutta. Kunnissa menopaineita syntyy muun muassa palvelujen digitalisoinnista, sote- ja TE-palvelu-uudistuksen valmistelusta ja toimeenpanosta, työttömyysvastuista, energiainvestoinneista sekä muista kestäväen kasvun edellyttämistä rahoitusvastuista ja -investoinneista.

Kunnat ovatkin erittäin huolissaan julkisen talouden rahoituspohjan hitaasta kasvusta, julkisen sektorin laajenevista vastuista ja palveluiden hitaasta tuottavuuskehityksestä, lukuisista samaan aikaan kohoavista kustannuspaineista sekä työvoimapulasta. Epävarmuutta lisää vielä kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion työnjako tulevaisuudessa.

Helsingin kaupungin taloudellinen tilanne

Helsinki on hoitanut talouttaan vastuullisesti, minkä ansiosta koronaepidemian aikanakin kaupungin talous on ollut vahva eikä taloudelliseen äkkijarrutukseen ole ollut tarvetta. Koronaepidemian sekä sotepe-uudistuksen rahoitusmuutosten vaikutukset kaupungin talouteen ovat kuitenkin merkittäviä. Tulevina vuosina Helsinki joutuu rahoittamaan investointejaan viime vuosia olennaisesti suuremmalta osin lainarahoituksella.

Korkeammasta toimintamenojen kasvusta ja sote-rahoitusmallin muutoksesta johtuen Helsingin kaupungin (pois lukien sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, eli ns. Kunta-Helsinki) vuosikate ja tulos heikkenevät vuosina 2024–2025 vuoden 2023 talousarvion tasosta. Kun Helsingin kasvun näkökulmasta välttämättömät investointipanostukset ovat samaan aikaan vuosina 2023–2025 ennätysellisen korkealla, niin kaupungin investointien tulorahoitusprosentti heikkenee taloussuunnitelmakauden loppupuolella.

Sote-rahoitusmallimuutoksesta seuraava heikkenevä kaupungin vuosikate sekä siitä seuraava alijäämäinen toiminnan ja investointien rahavirta katetaan Helsingin kaupungin taloussuunnitelmassa ensisijaisesti lainanotolla. Kaupungin lainakannan ennakoidaan kasvavat taloussuunnitelman mukaan 449 miljoonalla eurolla vuosina 2022–2025 eli nykytilanteeseen nähden noin puolitoistakertaiseksi. Kaupungin lainakannan kasvu ei voi jatkua vastaavalla vauhdilla tulevina vuosina.

Helsingin kaupungin näkemys kuntien taloudellisen vakauden parantamiseksi sote-uudistuksen jälkeen

Säilyttämällä sote-uudistuksen jälkeenkin Helsingin ja muiden suurten kaupunkien taloudelliset edellytykset tarjota asukkailleen laadukkaita

02.11.2022

Kansliapäällikkö

palveluita, vaikutetaan samalla merkittävään osaan Suomen väestöstä. Helsingin investointikyky vaikuttaa koko maan talouskasvuun ja ratkaisee, voidaanko kaupungissa rakentaa riittävästi päiväkoteja, kouluja tai asuntoja Suomen työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi tai toteuttaa kansainvälisesti kiinnostavia matkailu- ja kulttuurihankkeita.

Kaupunkien investointikykyä tulee parantaa palauttamalla yhteisöveron kuntaryhmän jako-osuus takaisin sote-uudistusta edeltävälle tasolle eli kolmasosaan yhteisöverokertymän kokonaistasosta. Sote-uudistuksen jälkeistä kuntien veropohjan erojen tasausjärjestelmää tulee lieventää vuodelle 2023 voimaan tulleesta tasosta ja ohjata hyöty niiden veropohjan kasvusta kaupungeille. Kiinteistövero tulee poistaa kuntien verotuloihin perustuvasta tasausjärjestelmästä.

Lisäksi valtion tulee osallistua nykyistä enemmän MAL- sopimuksen mukaisten kasvu- ja kestävyysinvestointien rahoittamiseen.

Edellä kuvattujen verotuloihin liittyvien muutostarpeiden lisäksi tulee valtionosuusjärjestelmää selkeyttää ja uudistaa. Valtionosuusjärjestelmässä tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon väestönkasvu, vieraskielisyydestä aiheutuvat, todelliset kustannukset ja kuntien panostukset elinvoiman edistämiseen. Painopistettä tulee siirtää ministeriöiden pistemäisistä valtionavustuksista yleiskatteiseen valtionosuusjärjestelmään. Lisäksi valtionavustusten tulee kohdistua aidosti toiminnan kehittämiseen.

Edellä mainitun ohella Helsingin kaupunki tuo esiin huolensa siitä, että valtion vuoden 2023 talousarviossa ei ole osoitettu rahoitusta Helsingin pelastuskoululle. Koulun rahoittaminen valtion varoista on välttämätöntä koko maan pelastajapulan syvenemisen välttämiseksi. Kaupunki esittääkin, että valtion talousarviota tältä osin vielä täydennetään ja siinä osoitetaan pelastuskoululle rahoitus, yhteensä 840 000 euroa. Pelastuskoulun toiminnan jatkaminen on vaakalaudalla, mikäli rahoitusta ei vuodelle 2023 saada.

Päätöksen perustelut

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto on pyytänyt Helsingin kaupungin kirjallista asiantuntijalausuntoa terveysjaostolle valtion vuoden 2023 talousarvioesityksestä kuntatalouden näkökulmasta. Asiantuntijalausunnossa on pyydetty keskittymään siihen, miltä kuntatalous näyttää kuntiin jäävien tehtävien hoitamisen sekä niihin käytävissä olevien resurssien näkökulmasta vuonna 2023. Lausuntopyyntö ja hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 ovat liitteenä.

02.11.2022

Kansliapäällikkö

Lausunnon antoon on saatu lisää aikaa siten, että lausunto on pyydetty toimittamaan viimeistään 3.11.2022 aikana kirjallisena asiantuntijalausuntona. Lausunto on pyydetty toimittamaan osoitteeseen stii-na.hyrri@eduskunta.fi.

Lisätiedot

Ari Hietamäki, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 36567
ari.hietamaki(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Asiantuntijakuulemispyyntö 19.10.2022
- 2 Asiantuntijakuulemispyyntö 19.10.2022, liite, Hallituksen esitys

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
otteensaaja

Otteen liitteet
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

02.11.2022

Kansliapäällikkö

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1 MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 211 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

02.11.2022

Kansliapäällikkö

Sami Sarvilinna
kansliapäällikkö

Tuula Saxholm
rahoitusjohtaja

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 03.11.2022.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566